

Žižkovské listy

časopis Klubu přátel Žižkova

Kostel sv. Kříže

(stav cca 1915- vlevo přízemní farní budova)

Z historie časopisu.

Petr Kallista

Z „jubilejního“ 30. čísla Žižkovských listů v roce 1998

„Vážení přátelé! Posílám vám první Žižkovské listy — po delší odmlce, kdy se rozhodovalo být či nebýt, po stěhování do Sabinovy ul. č. 3 z vytopených místností ve Viklefově ulici...“

Tak začíná 1.12.1998 text v úvodu Žižkovských listů. Na druhé straně je článek pana Dudy, který píše o založení Klubu přátel Žižkova v r. 1970, který do té doby fungoval při OKD Praha 3 jako vlastivědný kroužek. Dne 10.3.1970 byla svolána ustavující schůze, kde byl zvolen výbor a dáno jméno spolku Klub přátel Žižkova. Dostal záslužný úkol - zachytit vzpomínky žižkovských rodáků a pamětníků a zachytit život na starém Žižkově. Tomu má pomáhat i nový časopis Žižkovské listy. Časopis Klubu přátel Žižkova se vždy nejmenoval Žižkovské listy, ani neměl současnou podobu. Při založení KPŽ vycházel jako „Zpravodaj“ a byly to jen sepnuté listy A 4 z rozmnožovacího stroje. Nicméně tehdejší články nesporně svojí historickou hodnotu mají. Na počátku devadesátých let se Klub přátel Žižkova přejmenoval na Muzejní spolek, časopis dostal jiný formát i nové jméno Žižkovská republika. Cílem Muzejního spolku bylo vybudování žižkovského muzea, pro které chtěl spolek získat budovu Güttlingova statku. Nepodařilo se, budova i přes nedávnou rekonstrukci vzala za své v rámci přestavby Žižkova.

V roce 1993 zemřel profesor Švanda, jedna ze základních osobností spolku, těžce onemocněl prof. Sakař a ing. Marek Krejčí, tvůrce časopisu „Žižkovská republika“, mladý, nadaný a velmi dobře informovaný v záležitostech Žižkova, pro různé nepříjemnosti ze spolku odešel. Tak se Muzejní spolek rozpadl i s časopisem „Žižkovská republika“.

Po obnovení spolku, kdy mu byl vrácen původní název Klub přátel Žižkova, byl zvolen nový výbor a vytvořen nový spolkový časopis Žižkovské listy s původním formátem předešlého časopisu Žižkovská republika – A5. Původně měl 6 stran a byl tištěn jako „občasník“. Redakční radu tvořila Jiřina Polanecká a Denisa Halašová. Od roku 2000 se rada rozšířila o Ivanu Jenišťovou. V březnu 2004 se členkou redakční rady Žižkovských listů stala Stanislava Peričová, bývalá redaktorka Radničních novin, která však krátce na to těžce onemocněla a v květnu 2006 zemřela.

Někdy kolem roku 2000 byli zástupci spolku, paní Polanecká a pan Kallista, pozváni na Radnici na setkání s redakcí nově vznikajícího časopisu Žižkovské listy. Klub byl požádán o souhlas s používáním a registrací titulu Žižkovské listy pro nově vznikající časopis. Po zvážení skutečnosti, že klubové Žižkovské Listy jsou pouze klubovým zpravodajem (založeným v roce 1998) oba zástupci Klubu souhlasili s tím, že titul klubového zpravodaje ale zůstane zachovaný. S tím souhlasili i zástupci vznikajícího časopisu.

Vydávání časopisu vážně ohrozila smrt paní Polanecké v roce 2012. Redakční rada se rozpadla a teprve po roce došlo k pokusu vzkřísit Žižkovské Listy opět k životu, tentokrát bez jakýchkoliv zkušeností a odbornosti. Redakční radou časopisu se stal výbor spolku a postupně jsme se učili grafické postupy, navazovali kontakty v tiskárně a další a další potřebné věci. Časopis nyní vychází díky několika autorům textů, a to na šestnácti stránkách dvakrát až třikrát do roka. Je k dispozici zdarma všem členům spolku i dalším zájemcům, kteří se o časopis přihlásí.

Svíť Luny nad Atriem

Miroslav Čvančara

Bydlím jen několik desítek metrů od žižkovské koncertní a výstavní síně. Mohu tudíž z okna svého bytu kdykoliv sledovat, jak na střechy objektů kulturního střediska dopadá zvěřený prach a drobné listí, časem i sníh, dešť nebo sluneční záře. Jednoho jarního pozdního večera či už nastávající noci, v *Atriu* zmlkly tóny a poslední posluchači vážné hudební produkce opustili sál. Když v interiéru pohaslo veškeré osvětlení, vyhlédl jsem do tmy. V tu chvíli zpoza mraků vykoukl strašidelný a bílý Měsíc. Svým studeným a slabým jasem dodal budovám nezvyklé kontury. A já jsem se zasní, popustil uzdu fantazii, a znovu pohlédl k severní straně *Atria*, a na další, tmou zahalené novodobé stavby.

Reminiscencí doby a jakousi neskutečnou imaginární vizí abstraktního *Stroje Času*, zaměnil jsem v duchu realitu okamžiku za pomyslný návrat o dvě či tři století nazpět! Tak v mé mysli zde již nestálo od základů zrestaurované *Atrium*, ale původní, měsíčním svitem lemované sakrální stavení *Povýšení svatého Kříže!* V bizarním polosnu už nevytvářela ani výstavní síň a přidružené reality, ale starobylá fara a poustevníckovo obydlí.....

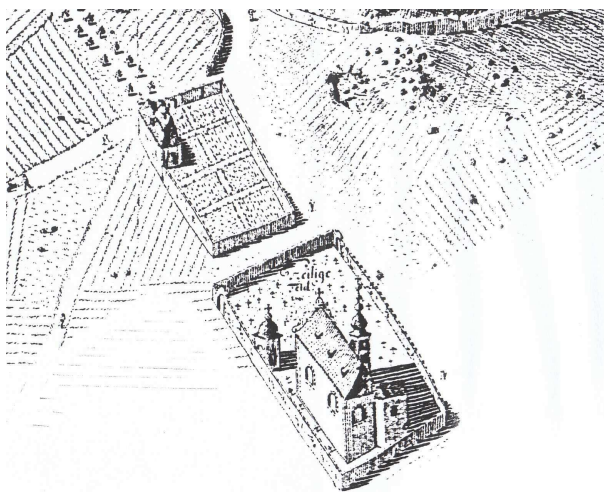
I když naznačené okolnosti jsou dnes mnoha lidem dostatečně známy, neuškodí připomenout si základní fakta.

Od druhé poloviny roku 1679 až do listopadu 1680, a pak znovu od jara 1713 až do března 1714, postihly naší zemi, a zejména Města pražská, katastrofální morové epidemie. A to vinou naprosto nedostatečných hygienických podmínek, neúnosných sociálních zařízení a především infikovaných blech parazitujících na myšovitých hlodavcích. Účinné léky neexistovaly a bezmocní lidé umírali po desítkách a stovkách. Městská direktoria proto již při prvním hromadném výskytu infekční choroby nařídila, odvážet infikované zesnulé daleko za hradby. Zatímco pro levobřežní osídlení vznikl masový, tzv. malostranský hřbitov v oblasti dnešního Smíchova, pro zemřelé z pravého břehu Vltavy byl vybrán prostor východně od městských hradeb a bran.

Na území pozdějšího Žižkova byly vytyčeny hranice tří provizorních morových hřbitovů. Židovský, s lazaretem pro

beznadějně nemocné v místech dnešní televizní vysílací věže a staroměstský katolický krchov u osady Olšan. Právě zde byl z rozhodnutí staroměstského magistrátu ze dne 16. srpna 1680 již v září položen základní kámen k výstavbě barokního kostelíka zasvěceného protimorovým patronům – sv. Rochovi, sv. Rosalii a sv. Šebestianovi. Církevní stánek oválného půdorysu, vytvořený pravděpodobně podle projektu architekta Jeana Baptisty Matheye, byl slavnostně dokončen 27. července 1682.

Pro morem skosené obyvatele Nového Města pražského byl vyměřen a postupně zdí obehnan prostor 110 x 45 metrů na pustém a mírně zvlněném návrší, nad lokalitou zvanou *Ve skytinách*. (Skytiny = starodávný název pro navršeniny drobného kamene u lomů). V době kulminace druhé etapy *černé smrti*, novoměstský primátor Jan František Krusius z Krausenberka získal souhlas arcibiskupské kanceláře, postavit na východní straně morového hřbitova církevní objekt. Pak již nic nebránilo tomu, aby v září 1717 byl položen základní kámen a za dohledu stavebního komisaře Františka Zámeckého zdi barokního jednolodního kostela *Povýšení svatého Kříže* poměrně rychle rostly. Začátkem listopadu 1720 byla 17,90 m dlouhá, 8,45 m široká a k hlavní římse 9, 25 m a k vrcholu štítu 13,25 m vysoká novostavba se čtyřmi velikými okny slavnostně vysvěcena.

Z měst pražských, z Koňského trhu (dnes Václavské náměstí), dále od *sv. Jindřicha* a kaple odsouzenců k smrti *sv. Dismase*, docházela ke *sv. Kříži* procesí. Protože účastníci zbožných pochodů se do interiéru často už nevešli, bylo rozhodnuto postavit u jižní hřbitovni zdi vedle větší brány pomocnou a jen 32 metrů západně od kostela vzdálenou kapli *Bolestné Panny Marie*. Nákladem dobrodinců-mecenášů, dnes bychom řekli sponzorů, vznikla v roce 1753 čtyřhranná, 5,34 m vysoká stavba s prejzovou střechou a s cibulovitou vížkou, o půdorysu 4,15 x 4,15 m. Sloužila nejen pro české a německé modlitby ale občas i k přechodnému uložení zesnulých. Její někdejší polohu bychom dnes mohli lokalizovat přibližně do míst vozovky ulice Čajkovského, a to mezi domy čp. 1904 / 11 a čp. 2422 / 12. A to byl právě důvod pozdějšího konce této kaple. Když město Žižkov vypracovalo projekt příští ulice Tomkovy, dnes Čajkovského, vedoucí napříč přes bývalý hřbitov, starý, zpustlý a již nepotřebný církevní objekt překážel. Ve druhé polovině roku 1892 musel zmizet beze stop z povrchu zemského. Stavební činnost na pozemku hřbitova neustala ani po dokončení vnitřní výzdoby kostela *sv. Kříže*. V těsné blízkosti stánku Páně bylo třeba postavit obydlí pro kněze. Proto vedle severní strany *sv. Kříže* začali zedníci v roce 1726 budovat základy budovy, aby se již v září 1729 mohl do nového objektu nastěhovat první kaplan Rudolf Mayer. Dostal navíc i roubenou studni a řadu nově vysazených ovocných stromů.

Duchovní pastýř na morovém hřbitově ovšem nepřebýval sám. Do kněžského ornátu jej oblékal, při pohřbech a mších asistoval, jakož i o úklid kostela, včetně odstraňování nečistot a sněhu z přístupových cest se staral pomocník – anachoreta - poustevník z řádu ivanitů nebo minoritů. Zpravidla nosil plnovous a jako oblek špičatou kapuci a hnědou hazuku přepásanou bílou šňůru s křížkem a růžencem. Mezi poustevníkovy další povinnosti patřilo pokorné odříkání se věcí světských, vybírání milodarů v pražských městech, a vyzvánění třikrát denně. Svůj příbytek měl hned vedle kaplanova domku v prosté, dřevěné, kuchyňkou vybavené a zvenčí hrubou maltou omítnuté, boudě. Svoji funkci mohl však plnit výhradně jen se svolením arcibiskupské konzistoře. Ta sem prvního poustevníka u *sv. Kříže* Antonína Vácu dosadila 2. prosince 1726. Tedy ještě

dříve než přišel první kaplan R. Mayer.

Duchovní pastýři, kněží – kaplani, následně administrátoři a poté faráři u *sv. Kříže*, (a bylo jich na dvě desítky), se v průběhu času měnili stejně jako i poustevníci. V letech 1726 až 1782 se zde vystřídalo celkem osm anachoretů. Někteří zemřeli nebo byli odvoláni, z nich třeba Prokop Oliva pro častou opilost, jiní sami odešli do jiných lokalit. Například minorita Jakub Vorel se v roce 1768 z vlastního rozhodnutí vydal pěšky až ke hrobu apoštola sv. Jakuba staršího v Santiagu de Compostela v severozápadním cípu Španělska. Nikdy se však nevrátil a tak se dodnes neví, zda do daleké Hispánie vůbec došel.

Předchůdci Jakuba Vorla museli přihlížet ještě řadě nenadálých tragédií. V letech 1742–1743, kdy v těsné blízkosti novoměstského hřbitova (či přímo uvnitř?) bylo do masových hrobů uloženo kolem šesti tisíc (!) předtím vyhladovělých a vymrzlých francouzských okupantů Prahy. Zemřelých jednak na bojová zranění, ale především na tyfus a dyzentérii (úplavici). Nebo dalších dva tisíce městských občanů, obětí influenzy – chřipkové epidemie v roce 1771.

Velmi dramatická událost nastala 6. května 1757. Armáda pruského krále porazila rakouské vojsko u Štěrbohol. Téhož podvečera Prusové dorazili k osadě Olšany a ke *sv. Kříži*. Ve vítězné euforii silně poškodili vnitřní vybavení kostela. Jejich řádění neunikly ani příbytky kaplana a poustevníka. Když se po odchodu nájezdníků z úkrytu vrátil zpět poustevník Jan Havelka, našel svoji úplně zdevastovanou komůrku, avšak, snad jen zázrakem netknuté zvony.

Dřevěná věž – zvonice s větším a menším zvonem zakončená křížem, tehdy ještě stávala zvenčí u severní zdi kostela, přibližně v úrovni presbytáře, čili za zdí u hlavního oltáře. Její poměrně přesnou podobu najdeme na perspektivním kresleném ortogonálním Plánu Prahy z roku 1769, zemského měřiče Josefa Daniela Hubera. Srdce zvonů se dostávala do pohybu řemeny a dlouhým až téměř k zemi sahajícím lanem. Při klekání za provaz tahali poustevníci třikrát denně, navíc pak při blížící se bouři. Vedle již zmíněných Antonína Vácy,

Jakuba Vorla, Prokopa Olivy a Jana Havelky, rovněž Pavel Pajer, Jan Polívka a Jan Hošat.

V tehdejším omezeném světě pověr, tmářství, bigotního mysticismu, blouznění, předsudků a pověstí o nadpřirozených bytostech, se všeobecně věřilo, že důrazné zvonění spolehlivě rozežene kumulaci zlověstných mračen, zmírní silný vítr, zabráni krupobití a zachrání tak úrodu. Co tito jednoduší lidé, na rozdíl třeba od jasnozřivého přírodovědce Prokopa Diviše, mohli vědět něco o meteorologii, atmosférické elektřině a vodivosti deštěm zmáčené šňůry? Nevědělo to ani šest lidí vyzvánějících za bouřky v červenci 1783 ve věži plzeňského chrámu *sv. Bartoloměje*, které zabil zásah blesku! Ještě horší neštěstí se stalo pouhý týden předtím. Ve věži klatovského kostela *sv. Vojtěcha* vyzváněl proti hromobití hrobník, společně s dvěma dívkami a třemi chlapci. Po mokřím provazu sjel blesk a přivodil výbuch zde uloženého střelného prachu! Nikdo nepřežil. Na základě těchto tragédií vydal osvícený císař Josef II. již v listopadu všeobecný zákaz zvonění proti oblakům a bouřkám. A tak s definitivní platností se také u *sv. Kříže* od 1. 5. 1784 už nikdy proti mračnům nezval hlas zvonů. Jenže zmlknutím zvonkoher věci zdaleka neskončily. Evoluce doby přinesla důležitější císařská rozhodnutí a změny. Od vydání tolerančního patentu a zrušení nevolnictví (1781) následovalo od ledna 1782 rušení nejen žebavých řádů, ale i četných klášterů, kostelů a kaplí, a v roce 1787 dokonce i dočasné anulování trestu smrti. A ještě předtím, dvorním dekretem císaře Josefa II. z ledna 1782, bylo poustevnictví v celých Čechách a tudíž i na novoměstském hřbitově u Olšan, definitivně zrušeno. Poslední zdejší anachoreta Antonín Novotný alias Josef Kupertín si pouze oholil plnovous, odložil hnědou kutnu s kapucí, převlékl se do světského obleku a stal se obyčejným kostelníkem!

Vývoj se ale nedal zastavit. Staré Město pražské, Nové Město pražské, Malá Strana a Hradčany, se v únoru 1784 sdružily do jednoho správního celku s ústředním magistrátem. Ten zanedlouho vydal zákaz pohřbívání vedle kostelů uvnitř městských hradeb a pro křesťanské zemřelé na území pravostranného břehu Vltavy určil hřbitov kolem kostela *sv. Rocha*. Malá Strana a Hradčany dostaly prostor na dnešním Smíchově.

V září 1787 došlo k přerozdělení nových pražských farních obvodů, a tak svatostánek *Povýšení sv. Kříže*, na již bývalém novoměstském hřbitově získal větší pravomoc, predikát kostel farní, a sama fara číslo objektu 12. Někdejší poustevna skončila demolicí, a naopak původní kaplanka se rozšířila o dalších dodatečně přistavených sedm větších a sedm menších komůrek.

Tím že hřbitov u kostela *sv. Rocha* se od července 1787 stal pravidelným a společným *svatým polem* pro Nové Město a Staré Město, krchov novoměstský u *sv. Kříže*, těsně sousedící se hřbitovem židovským, přestal být nadále užíván. Nedlouho po napoleonských válkách a po pražské epidemii cholery, si zdejší farář postěžoval, že rostliny a stromy kolem fary chřadnou, protože pod jejich kořeny jsou vrstvy nehašeného vápna a lidských skeletů.

Průběhem času zmizelo hodně náhrobků. Po roce 1840 byl povrch již nepoužívaného hřbitova postupně ponechán osudu, zplanýrován a v prvním desetiletí 20. století rozpůlen a rozkopán vznikající Tomkovou ulicí (Čajkovského). Desítky tehdy nalezených koster byly odvezeny do hromadného hrobu na Olšanech. Později zde byly postaveny domy čp.1904/11 a čp.1423/13.

Stejně jako zchátralo novoměstské pohřebiště, zub času v kombinaci se silnými dešti a třesnutími mrazy nahlodal stabilitu venkovní dřevěné vížky – zvonice natolik, že musela být zbourána. O tom kam se poděly zvony, jsem v zápisech nenašel zmínku. V důsledku pozvolné sešlosti stavebního stavu svatostánku *Povýšení Svatého Kříže* a klesajícího zájmu veřejnosti, ztratila význam i jeho dosavadní dominantní funkce. Proto guberniální dekret z 10. října 1839 stanovil, že kostel bude do konce roku 1842 zrušen, odsvěcen a uzavřen a farní modlitebna se nadále stane kaple *sv. Rocha*. Stalo se. Po demontáži sedmi oltářů, kazatelny, dvou lustrů z roku 1815, zповědnice a devatenácti lavic, část dalšího mobiliáře, včetně soch, obrazu *Svatého Kříže*, bohoslužebného náčiní a mešních ornátů, byla přestěhována ke *sv. Rochu*.

Tak se z kdysi významného kostela na novoměstském hřbitově stalo od sedmdesátých let 19. století, a to na celá příští desetiletí, obyčejné skladiště. Například i starého nábytku.

Ještě v první polovině padesátých let 20. století, se – alespoň podle svědectví mého otce Františka – z interiéru ozývaly údery kladiva a sochařského dláta Mistra Kalvody. Domnívám se, že šlo pravděpodobně o akademického sochaře Antonína Kalvodu (1907 – 1974).

Již v mých dětských a jinošských letech se dosud nezastavěná plocha bývalého morového hřbitova stávala oblíbenou destinací dětí ze širokého okolí. Hurónský křik mladíků si však občas vyžádal napomenutí od příslušníků křesťanské tělovýchovné organizace *Orel*, kteří měli dřevěnou klubovnu, či přesněji *orlovnu*, při jižní straně kostela. Odtud také pocházelo neoficiální dětské pojmenování celé této lokality – *v Orle*.

Na severní straně kostela bydleli v komplexu budov bývalé staré fary čp. 12 až do konce padesátých let běžní nájemníci. Pamatuji si rodinu p. Maštálíře, pracovníka pohřební služby ale zároveň i amatérského malíře, autora například obrazu oleje *Obec Mrtník u Komárova na Hořovicku (1941)*. Dále vzpomínám na rodiny Leignerových a Ulrychových, avšak především na profesora hudby, varhaníka zlíčovského kůru a chovatele koček, Aloise Nejedlého. Víím, že obyvatelé fary poukazovali na vlhkost základů obydli a také na to, že mají k dispozici jen kontaminovanou železnou pumpu s varovnou tabulkou: *Voda není pitná! Použitelná pouze po převaření!*

Se všemi tamními nájemníky vycházel můj otec František velmi dobře. A to zejména proto, že mu na místě bývalé konírny u severní hřbitovní zdi, dovolili postavit si dřevěnou garáž pro firemní dodávkový automobil *Praga-Normand* pro rozvoz filmových kopií. A ještě si vzpomínám na jeden, nikoliv bezvýznamný, detail! Když v podzimu 1970 dokončovali stavbu zdejšího kostela, na připomínku že byl vybudován přímo na morovém pohřebišti, zasadili na vrchol štítu ve výši přes 13 metrů, těžký kamenný kvádr s reliéfem lidské lebky a do něho vsazeným železným křížem. Ještě v září 1959 jsem jej stačil vyfotografovat. Čtyřboký hranol s typickými symboly křesťanství a Smrti však neodolal náporům silných větrů. Za jedné bouřlivé noci v listopadu 1973, po 250 letech existence, se zřítíl před hlavní vrata!

Dříve či později musela Praha 3 řešit otázku co udělat s jednou z mála a téměř již zkáze podléhající historickou památkou? V počátcích našeho Klubu přátel Žižkova jsem navrhl zřídit v interiéru sv. *Kříže* jakési místní separátní muzeum. Bez ohlasu! Ale ještě předtím se přece jenom něco začalo dít. V polovině padesátých let 20. století, po předchozích exhumacích desítek a snad i stovek lidských koster, vyrostly v areálu tři nájemní domy. Čp.2421/15, 2422/12 a 2423/14. Následně pak začal z iniciativy pracovníků místního Obvodního národního výboru vznikat projekt rekonstrukce zdevastovaného, tehdy už i povaleči, příživníky, narkomany a alkoholiky zčásti okupovaného kostela.

Poslední obyvatel varhaník Alois Nejedlý mezitím opustil starou faru, a ta v dubnu 1965 podlehla demolici. Při nákladných a od základů probíhajících adaptacích v letech 1976 – 1983, kostel dostal nový krov, střechu a vrata, elektroinstalaci, systém vytápění a proti minulosti nevídané vnitřní vybavení včetně nových varhan. Na ploše někdejší fary vyrostla novodobá vstupní a výstavní křídla u vstupu se sochou *Dívky* a kašničkou *Mušlí*. Skutečně reprezentační, kulturní, koncertní a výstavní centrum *Atrium*, bylo 2. dubna 1984 slavnostně předáno veřejnosti.

Tento článek jsem začal psát v májový pozdní večer, když zpoza mraků vykoul strašidelný a bílý měsíc a svitem vykouzil návrat o několik století zpět. Pero jsem odložil v reálném ranním čase, když zlatavé sluneční paprsky od východu ozářily střechu *Atria*, ozval se hrdliččin hlas a okolní život naší městské části začal svůj pravidelný každodenní běh.

Morová epidemie 1680.

Jan Schütz, KPŽ.

Mor, lidově zvaný černá smrt, vyvolává bakterie *Yersinia pestis*, která se na člověka přenáší především z hlodavců prostřednictvím blech. Onemocnění je doprovázeno vždy vysokými teplotami a mívá rychlý průběh. Postiženy bývají buď lymfatické mízní uzliny krční, tříselné anebo plíce. Lymfatické uzliny jsou zvětšené a zhnisané. Při plicní formě se jedná o těžký zápal plic s dušením nemocného a následkem nedostatku kyslíku má kůže modré, cyanotické zbarvení. Odtud výraz černá smrt.

Nákaza pochází ze střední Asie, a její počátek se datuje přibližně do let 1205 až 1233. Do tehdy známého světa se rozšířil obchodními cestami a válečnými výboji. V Evropě a v Čechách je prvně doložen v letech 1357 až 1363. Tehdy se začal šířit z nevelkého ohniska v Hesensku. V těchto letech proběhla také první pandemie, která měla na svědomí 25 milionů obyvatel, tedy asi 1/3 Evropy. V následujících letech se morové epidemie vracely do Evropy zhruba po dvaceti letech, nikdy však už nezasáhly Evropu celou a neměly katastrofální následky.

Mor se šířil zejména ve městech a v místech s větší koncentrací lidí. Proto byl především v oblastech s nákazou omezen pohyb obyvatelstva. Začalo se také více dbát na osobní a komunální hygienu. Jako léků se používalo orientální koření a především alkoholických výluhů z různých bylin (aloe, myrta, zeměžluč, pelyněk a dalších). Jako účinné se považovalo každodenní užívání těchto výluhů. Pouštělo se žilou a používaly se další postupy podle tehdejší lékařské praxe. Boj proti moru byl veden také v duchovní sféře. Šlo především o usmíření s Bohem, což v konečném důsledku vedlo k postupnému zvýšení vlivu církve a vzniku různých náboženských sekt.

V letech 1580 do roku 1598 bylo v Praze šest epidemií. V roce 1582 v Praze si údajně morová epidemie vyžádala na 30 tisíc obětí. Následně i v 17. století zažila Praha několik morových epidemií.

Při epidemii v letech 1679 až 1680 byly založeny Olšanské hřbitovy. Byli sem pochováváni zemřelí ze Starého Města pražského. Pro zemřelé z Židovského Města byl zakoupen pozemek nedaleko odtud, kde byl pro nemocné postaven i špitál s čp.13. Špitál s nejstarší částí Židovského hřbitova se nachází v ulici Fibichova a je součástí dnešních Mahlerových sadů. Novoměstský hřbitov, určený pro občany z Nového Města pražského, byl založen nedaleko odtud téměř ve stejné době jako hřbitov Židovský.

Morová epidemie v letech 1679 až 1680 se do Čech rozšířila z Prahy v souvislosti s přestěhováním vídeňského císařského dvora na Pražský hrad. Na konci září a počátkem října 1679 se objevili první nakažení. Uvádí se, že v těchto měsících zemřelo 225 obyvatel Starého Města, 220 obyvatel Nového Města, 8 obyvatel z Malé Strany a 155 obyvatel z Židovského Města. Do špitálů bylo přivezeno na Starém Městě 12 nemocných, na Novém Městě také 12 nemocných a z Malé Strany 8 nakažených.

Přesto žily pražské obce v relativním klidu a ani první měsíce roku 1680 nesignalizovaly nebezpečí, které městu hrozilo. Ovšem v horkých letních měsících už nic nemohlo zabránit šíření nákazy, která byla pro obyvatele katastrofální. V období od dubna do srpna roku 1680 zemřelo na Starém Městě 3.637 lidí, na Novém Městě 4.996, na Malé Straně 698 a v uzavřeném Židovském Městě 2.616 obyvatel. Převážná většina zemřelých byla pohřbena na hřbitovech shora uvedených, tedy v oblasti obce Olšany. Zemřelí obyvatelé z Malé Strany a Hradčan byli pohřbíváni na Malostranském hřbitově na dnešním Smíchově.

Navštívili jsme školu na Havlíčkově náměstí.

Petr Kallista KPŽ, foto J. Novák, arch. M. Čvančara

Mnozí si jistě všimli, že škola na Havlíčkově náměstí čp. 300 „osiřela“. Již před dvěma lety jí žáci i učitelé opustili, když Fakultní základní škola Havlíčkově náměstí byla přemístěna do opravené školní budovy v Cimburkově ulici. Tu žáci základní školy opustili již před více než deseti lety. Následně v ní sídlila soukromá hospodářská škola a také i Městská policie. Budova školy na Havlíčkově náměstí (původně náměstí Basilejském) byla postavena v roce 1885 a měla dvě poschodí.

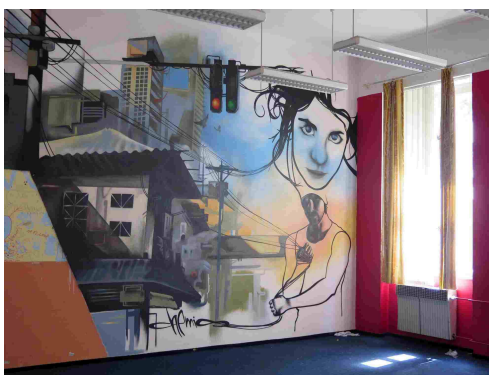
Třetí poschodí bylo dostavěno v roce 1895 vzhledem k tehdejší nedostatečné kapacitě žižkovských škol. Nicméně ani tím se stavba školy neukončila. V devadesátých letech dvacátého století se uskutečnila ještě třetí stavební úprava - půdní vestavba pro další vyučovací prostory včetně praktických tříd.

Škola na Havlíčkově náměstí byla zařazena do programu pedagogické fakulty se zaměřením zejména na romskou populaci. Škola s těmito dětmi dokázala úžasně pracovat a díky svým pedagogům a zejména ředitelce školy Ing. Meisnerové, získala ohlas nejen na úrovni MŠMT, na pedagogické fakultě, ale především u školních dětí a jejich rodičů. Díky, že byl na jiné adrese, působí dál.

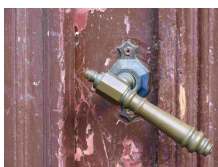
Důvodem pro zrušení školní docházky do této budovy je dlouhodobě klesající počet žáků a skutečnost, že pro Městskou část a Úřad městské části Praha 3 je nutné buď postavit novou budovu nebo sloučením a rekonstrukcí budov v těsné blízkosti radnice zřídit pro provoz městské části dostatečné kapacitní a moderní prostory.

Žižkovská radnice čp. 700 byla uvedena do provozu na konci roku 1890. V roce 1906 ale Město Žižkov přikoupilo sousední dům čp. 390 pro přístavbu radnice. Podobně byly ve dvacátém století přikoupeny i další sousedící, v té době již prázdné, pavlačové domy čp. 405 a 389. V současné chvíli je již rekonstruován i další sousedící rohový dům Lipanská - Seifertova, čp. 429.

Spojením a rekonstrukcí objektů v Lipanské ulici, Havlíčkově náměstí i v části ulice Chlumovy vzniknou nové, moderní a kapacitně dostačující prostory pro kanceláře Městské části a Úřadu městské části Praha 3.

Při procházení opuštěných chodeb, schodišť a učeben padá na návštěvníka tichá vzpomínka na školní léta. I z toho málo, co po škole a jejím životě zůstalo, je patrné, proč žáci i pedagogové tuto, byť starou, školu měli rádi – z maleb, obrázků a zbytků výzdoby stále dýchá její bývalá atmosféra.

Kolikých dětských rukou
asi stisklo tuto kliku?

Mezičas

